

Stagiunea 1997-1998

TEATRUL NAȚIONAL

„I.L. CARAGIALE“

BUCUREȘTI

CABOTINUL

Spectacol după piesa lui

JOHN OSBORNE

Director general
ION COJAR

Director artistic
GELU COLCEAG

Tratarea unor teme ca izolarea, ratarea, imposibilitatea de a comunica, iluzoriul relațiilor umane, ține de criza generală a culturii noastre și este creatoare a unei expresii și unui experiment de-a dreptul strălucitoare ... Teatrul, mai mult decât alte arte, exhibă, mai rapid și mai limpede, modelele esențiale profunde pe care le traversează ideile noastre generale despre realitate ...

RAYMOND WILLIAMS

*The Pelican Guide to English Literature ,
The Modern Age*

În teatru se produce un adevărat test chimic, chiar unul cu acizi. Când spectacolul s-a terminat, ce rămâne? Poți uita plăcerea, dar și emoția puternică dispore, iar cele mai puternice argumente își pierd și ele firul. Când emoția și subiectul piesei sunt legate, însă, de dorința publicului de a vedea mai limpede în el însuși, atunci se aprinde ceva în spirit. Spectacolul lasă în memorie un contur, un gust, o urmă, un miros - o imagine. Imaginea centrală a piesei e cea care rămâne și, dacă elementele componente sunt bine îmbinate, această siluetă va fi înțelesul, această formă va fi ceea ce vrea să spună piesa. Când, peste ani, mă gândesc la o experiență teatrală care m-a impresionat, nu văd decât miezul gravat în memoria mea: doi vagabonzi stând sub un copac, o bătrână trăgând o căruță, un sergent care dansează, trei oameni pe o canapea în iad, sau, din când în când, o urmă și mai adâncă decât orice imagine. Nu sper să-mi aduc aminte exact sensul, dar din acel miez pot reconstrui o serie de înțelesuri. Astfel, va fi fost atins un scop. Câteva ore ar putea modifica pe viață modul meu de a gândi. E aproape, dar nu chiar imposibil să se întâmple.

PETER BROOK

Spațiul gol

John Osborne este unic și singur în stare să aducă pe scenă măsura sensibilității sale, durerea, mizeria, noblețea lui. Este îngrozitor de singur.

TONY RICHARDSON

Osborne a devenit poate mai renumit prin mânie și prin fiere decât prin piesele lui. Este un mândros magnific ale cărui ținte oscilează între cei care lucrează în domeniul social și oportuniști, între familia ori fostele sale soții. Când dă întreaga măsură a talentului său, efectul este în același timp terifiant și nerușinat de confortabil...

Într-o epocă marcată de pietăți prefăcute, mi se pare demn de toată admirația faptul că Osborne refuză atât de deschis să-și afle, la rândul lui, locul călduț în linia conformistă ...

Ceea ce face din Osborne un erou, și, după părerea mea, un mare dramaturg, este onestitatea sa emoțională care nu cunoaște mila. Este periculos să-i confunzi pe dramaturgi cu personajele lor, însă Osborne invită mai mult decât alți autori la această comparație.

Pe nimeni altcineva nu rănește dramaturgul mai mult decât pe sine ... Atât prin viața cât și prin opera lui, Osborne pare în mod constant să ne arate partea cea mai rea a personalității sale. Și totuși simți nevoia să fii entuziasmat de curajul său și să-l compătimizești când suferă.

Cu toată cruzimea lui, mi-e imposibil să nu-i admir spiritul de contradicție atât de pur, disprețul incandescent pentru cei care neagă viața, pentru prețioșii făcători de bine și ipocriți. Celebra mânie este un fel de triumf, o dovadă că este viu, o furie resimțită pe măsură ce lumina se stinge.

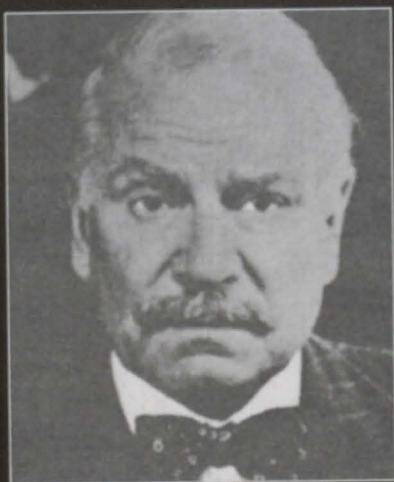
CHARLES SPENCER

JOHN OSBORNE
(1929-1994)

TEATRU Și-a început cariera de dramaturg în anii '50 pe vremea când era actor. A devenit celebru în 1956, odată cu montarea piesei sale *Look Back in Anger / Privește înapoi cu mânie* la teatrul de avangardă *Royal Court Theatre* din Londra. Debutul lui a marcat nașterea grupului intelectual al „Tinerilor furioși” (*The Angry Young Men / Tinerii furioși* - „scriitori britanici de la sfârșitul anilor '50 ale căror opere sunt marcate de adâncă nemulțumire, frustrare și răzvrătire împotriva tradiției și societății.” cf. *Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary*, 1994).

La același teatru i-au văzut luminile rampei multe alte piese: *The Entertainer / Cabotinelul* (1957 - regia Tony Richardson, cu Laurence Olivier și Joan Plowright) - „cronică fragmentară a decăderii music hall-ului”, *Epitaph for George Dillon / Epitaf pentru George Dillon* (1958), *Luther* (1961), *Plays for England / Piese pentru Anglia*; *The Blood of the Bambergs / Sângele Bambergilor* și *Under Plain Cover / Sub un acoperiș modest* (1962); *Inadmissible Evidence / Dovezi inacceptabile* (1964); *A Patriot for Me / Scumpul meu patriot* (1965); *Time Present / Acțiunea se petrece în prezent* (1968); *Hotel in Amsterdam / Hotel în Amsterdam* (1968); *West of Suez / La vest de Suez* (1971); *A Sense of Detachment / Ca și când n-aș mai fi de față* (1972).

CABOTINUL

PE SCENĂ (1957)...

M-am dus odată să-l văd pe John Osborne și să-l felicit pentru remarcabilul său personaj din *Cartea de identitate* și pentru piesa *Privește înapoi cu mânie* și am îndrăznit să-l întreb dacă el s-a gândit vreodată să scrie o piesă avându-mă pe mine în minte. Umiliința cu care i-am sugerat această intenție m-a surprins și pe mine; el a avut însă grijă să mă întrebe dacă și eu m-am gândit cu adevărat la asta... În acea perioadă mă simțeam plictisit de propria mea carieră, iar viața personală devenise pentru mine o hărțuială istovitoare... Într-un timp uimitor de scurt a sosit și primul act din *Cabotinul*... Osborne ne-a dus cu el pe la toate cele câteva music hall-uri rămase, pentru a studia atmosfera lor, adeseori împreună cu Tony Richardson și cu John Addison, compozitorul nostru. Am început să învăț să dansez step cu un expert ...

Am avut nevoie de o schimbare. Ajunsesem să plictisesc publicul cu marile roluri clasice pe scenă și în film. Mă plictisiseam eu însumi de mine, devenisem previzibil. Iar rolul ăsta era un rol minunat. Mă gândesc că așa fi putut fi și eu un Archie Rice, cu o trupă de coriste în spate.

LAURENCE OLIVIER

...ȘI PE ECRAN (1960)

Regia: Tony Richardson
Scenariul: John Osborne, Nigel Kneale
Cu: Laurence Olivier, Joan Plowright, Albert Finney, Alan Bates ...

O poveste despre un antipatic actor de vodevil de mâna a treia, alunecând pe panta declinului, profilat pe o Anglie în plină depreziune, într-o stațiune balneară de coastă ... Olivier a concentrat toată meschinăria, banalitatea, patosul și falsa încredere a eroului.

Movies on TV

Creația lui Laurence Olivier este remarcabilă. Mulți l-au pus în gardă asupra riscului, căci a fost într-adevăr un risc să joci un rol care să se situeze împotriva a tot ce a simbolizat el și teatrul tradițional. El a fost de departe, cu bravură, primul din lotul celor care aveau să semnaleze că ceva s-a dus și că acum trebuie să mergem înainte.

JOHN OSBORNE

Olivier este unicul actor pe care l-am cunoscut vreodată, capabil să se maturizeze.

ARTHUR MILLER

Mircea Albu
Alexandru Georgescu

Alte montări cu piesele sale The World of Paul Slickey / Lumea lui Paul Slickey (1959 - *The Palace Theatre*), The End of Me Old Cigar / Sfârșitul bătrânului meu trabuc (1975 - *Greenwich Theatre*), Watch It Come Down / Vezi să nu se dărâme (1976 - *National Theatre*) și Déja vu (1992 - *The Comedy Theatre*).

ADAPTĂRI A Bond Honoured / O datorie împlinită, după Lope de Vega (1966 - *National Theatre*), Hedda Gabler, după Ibsen (1972 - *The Royal Court*), A Place Calling Itself Rome / Un loc ce-și zice Roma, după Coriolanus de Shakespeare, Portretul lui Dorian Gray, după O. Wilde (1975 - *Greenwich Theatre*), și Tatăl, după Strindberg (1988 - *National Theatre*).

SCENARII TV A Subject of Scandal and Concern / Un subiect de scandal și îngrijorare, Very Like a Whale / Foarte asemănător cu o balenă, You're Not Watching Me Mummy / Nu vezi ce fac, mămico, Try a Little Tenderness / Mai multă tandrețe, God Rot Tunbridge Wells / Dumnezeu a sleit fântânile din Tunbridge și piesa autobiografică A Better Person / O persoană superioară.

SCENARII DE FILM A scris scenariul pentru filmul Tom Jones și a colaborat la realizarea scenariilor după Look Back in Anger / Privește

înapoi cu mânie, The Entertainer / Cabotinu, Inadmissible Evidence / Dovezi inacceptabile.

I-au apărut două **volumuri autobiografice** foarte apreciate, A Better Class of Person / O persoană superioară și Almost a Gentleman / Aproape un gentleman, și un **volum de eseuri și articole** Damn You England / Afurisită de Anglie.

Alexandru Georgescu
Ileana Stana Ionescu

PREMII John Osborne a primit *The Evening Standard Drama Award / Premiul pentru dramaturgie* al ziarului *The Evening Standard* pentru *Cel mai promițător dramaturg al anului* cu piesa *Look Back in Anger / Privește înapoi cu mânie* și *Premiul pentru Cea mai bună piesă a anului* cu piesele *A Patriot for Me / Scumpul meu patriot* și *Hotel in Amsterdam / Hotel în Amsterdam*. A primit, de asemenea, *Premiul Tony pentru Cea mai bună piesă* cu *Luther* și *Premiul pentru întreaga activitate* acordat de *The Writer's Guild of Great Britain / Uniunea Scriitorilor din Marea Britanie*. În 1962 a fost distins cu premiul *Oscar* pentru scenariul filmului *Tom Jones*.

Marcea Alăilescu

Alexandru Georgescu

Ileana Stana Ionescu

Teodora Mareș, Vlad Ivanov

Doriņa Crișan Rusu, Marius Gâlea, Alice Caracostea, Vlad Ivanov

CABOTINUL

Spectacol după piesa lui **JOHN OSBORNE**

Traducere de Simona Drăghici

Distribuția

Billy Rice	MIRCEA ALBULESCU
Phoebe Rice	ILEANA STANA IONESCU
Archie Rice	ALEXANDRU GEORGESCU
Jean Rice	TEODORA MAREȘ
Frank Rice	VLAD IVANOV
Cântăreața	ALICE CARACOSTEA
Instrumentistul	MARIUS GÂLEA

Scenariul de studiu și regia ALICE BARB

Scenografia	VIOARA BARA
Muzica și interpretarea la pian	DORINA CRIȘAN RUSU
Coregrafia	FELICIA DALU

Regia tehnică EDUARD MANEA

Lumini	Sufleor	Sonorizare
ALEXANDRU DOBROGEANU	EMILIA PETRESCU	VASILE VASILE
GEORGE MATEESCU		

Spectacolul face parte din programul *Primii pași*, program prin care Teatrul Național „Ion Luca Caragiale“ oferă tinerilor regizori absolvenți ai ATF posibilitatea afirmării pe o scenă profesionistă.

Alice Barb a absolvit Facultatea de regie în 1997. Spectacolul constituie lucrarea sa de licență.

Editor coordonator	Redactor	Fotografii
LIVIU DORNEANU	VIOLETA SCORADET	MIHAIL E. CRATOFIL

Vlad Stănescu (șef regizorat), ing. Corneliu Ciolac (ing. șef), ing. Vetuța Gavrilă (șef serviciu energetic), ing. Ionel Pașcu (șef serviciu electronic), Mihaela Nicolae (șef producție), Nicolae Ioan (șef atelier tâmplărie), Vasile Mateiaș (șef atelier mecanic), Tudor Vasile (șef atelier croitorie bărbați), Rodica Sandu (șef atelier croitorie femei), Constantin Alexandru (șef atelier tapițerie), Teodora Telea (șef atelier mode-flori), Ilie Preda (șef atelier boiangerie), Matei Florea (șef atelier cizmărie), Gheorghe Mihai (șef atelier pictură), Viorel Pater (șef atelier sculptură-butaforie), Andrei Bathori (șef machiaj), Victoria Voinea (peruci-coafură), Eugenia Radu (broderie) Ion Tudorache (șef mașinist).

Stagiunea 1997-1998

Mircea Albulescu, Ileana Stana Ionescu

Mircea Albulescu, Teodora Mares

Al. Georgescu
Vlad Ivanov

Teodora Mares, Ileana Stana Ionescu

Vlad Ivanov, Mircea Albulescu

REVOLTĂ ȘI (AUTO) IRONIE

Față de *Privește înapoi cu mânie* (1956), care făcuse peste noapte din John Osborne o vedetă internațională a nonconformismului, *Cabotinelul* (1957) a însemnat un pas înapoi. E - totuși - cea de-a doua piesă cunoscută a unui autor a cărui strălucire s-a stins repede. *Lumea lui Paul Slickey* (1959), *Dovezi neconcludente* (1965) și celelalte n-au mai reușit să se mențină în repertoriile teatrelor și în atenția publicului ori a comentatorilor, care le iau în seamă doar ca texte secundare ale unui dramaturg celebru.

După cum bine se știe, *Privește înapoi cu mânie* rămâne emblema mișcării „tinerilor furioși“ britanici („angry young men“) și a celei complementare a „cinematografului liber“ („free cinema“). Piesa și ecranizarea semnată de Tony Richardson (1960) au impus un anumit model de revoltă individuală, patetică și lipsită de șanse în fața mecanismelor sociale implacabile, un fel de existențialism mai intens, focalizat asupra unui personaj simbolic, răzvrătitul dinainte înfrânt, care-și traduce disperarea în agresivitate comportamentală și de limbaj. Apoi, în *Cabotinelul*, impetuoșitatea lui Osborne a intrat în reflux. În ce constă - atunci - interesul piesei?

Liniile generale din *Privește înapoi...* se regăsesc și aici: protagonistul eșuat într-o viață

Teodora Mareș, Al. Georgescu,
Vlad Ivanov, Ileana Stana Ionescu

lipsită de orizont, tristețea nonconformismului perdant, vorbirea colorată, sfidătoare. Cu două note particulare, care plasează *Cabotinelul* în spații de relevanță mai largi: de astă-dată, personajul principal, Archie Rice, nu mai e un om tânăr, precum și predecesorul său Jimmy, ci unul matur, pornit deja pe panta descendentă, spre senectute; și e actor de meserie. Vasăzică, imediat după ce problematizase imaginea „tânărului furios“, Osborne își extinde mesajul dincolo de limitele vârstelor: mai puțin violent, mai dezabusat, Archie Rice privește înapoi către o întreagă viață destrămată, ceea ce dă respectivei ecuații existențiale o mare generalitate. Iar ocupația „cabotinelului“ adaugă o dimensiune de reflecție asupra teatrului însuși. Un dramaturg la acea oră încă foarte tânăr (avea doar douăzeci și opt de ani) pune implicit în cauză propriul său scris și propria sa persoană, căci - nu-i așa? - nonconformistul, revoltatul, „furiosul“ era chiar el: în filigranul textului se poate citi o confesiune. Valorificase - de altfel - lucruri pe care le știa din familie: tatăl său fusese actor de revistă. În acest punct, poate că ar merita să spună că titlul sub care s-a publicat și se joacă la noi piesa lui John Osborne, atribuit și ecranizării semnate de același Tony Richardson (în 1960, cu Laurence Olivier în rolul Archie Rice) are un tezism care lipsește în original: *The Entertainer*. Sensul din englezește, pentru care nu există un echivalent precis în limba română, ne trimite la un actor care „ne întreține“, ne binedispune, specializat - într-adevăr - în spectacole de revistă, un artist programat să fie veșnic vesel și volubil. Este - însă - posibil? Adeseori, dincolo de zâmbetul de fațadă al unui asemenea glumeț de profesie se ascunde cu totul altceva decât buna-dispoziție. Poantele care provoacă hohote de râs și cântecele săltărețe pot disimula drame. „Cabotinelism“? Da, dar titlul englezesc păstrează și acel grăunte de (auto) ironie amară vechi de când teatrul, adică de când lumea: comedianul, clownul, Charlot și toți ceilalți - niște „entertaineri“...

ION BOGDAN LEFTER

Mircea Albulescu

Iubiți-vă cabotinii!

Dintr-un gând ciung,
ca un rest dintr-o mână prietenă întinsă la greu din care ar lipsi două degete,
alea două care împintenesc mintea să nu pregete,
două degete care zoresc barca cugetului cu vâsle de dor,
două degete lipsă, alea care-și zic „inelar“ și „arățător“,
două degete mâncate de furnici neroade,
gângăniile care nu știu dacât ce-i aia a roade,
care nu știu ce-i aia rod,
care nu știu ce-i spaima bucuroasă la căpătâiul unui plod...

Dintr-un gând pribeag,
dintr-o vorbă proastă secată de-nțeleș,
dintr-un soi de împrumut, acolo, c-o baniță de făină
făcut de mama la o vecină haină,
dintr-o seară când nu ne-au fost pe aproape sfinții,
dintr-o vreme fără sare, fără nume, fără de lacrimă,
gândind cu mintea de din josul de burții,
din astă negură, din ăst neliman de uscătură seacă, fără teacă,
a poposit în TEATRU o vorbă noroioasă de din drumul către nicăieri,
drum plumbuit cu făr-de-noroc,
locul acela unde trecătorii într-ale noimei,
statornicii în nelimanul prostiei
au adus de din lumea de dincolo de sfințenia altarului de teatru numele
CABOTIN.

Citește zicerea de din mai înaltul foii
ca un blestem din vinerea sfântă de după noaptea joi,
ca o vrajă-destin,
ca o rugă de dincolo de fire,
ca o Bunăvestire.

Bunilor, dumneavoastră,
intrați în biserica teatrului cu speranța curată,
lepădați de la rădăcina florilor așteptării
cuțitele de gheața care spintecă
miresmele încă nevisate de somnul grădinii,
intrați în sala de spectacol lăsând la garderobă spinii,
intrați în piesa noastră și oferiți-vă luxul imperial de a vă iubi
CABOTINII !

ÎMI PLACE OSBORNE...

...pentru că știe să spună povești.

Povești complicate și profunde despre dragoste și ură, despre războaie și sărăcie, des-

PHOEBE RICE: „Oh, Doamne! Aș vrea să știu ce-o să ni se mai întâmple ... Simt nevoia de puțină viață, înainte ca totul să se sfârșească. Și pieri tot hazul dacă știi din capul locului că trebuie să-i dai înainte oricum, până te scoate din casă într-o ladă ... Nu vreau să sfârșesc printre străini, întinsă pe o masă murdară, într-o străduță împuțită și plină de câini.“

pre patriotism și bere, teatru, Dumnezeu, politică sau budinca de Yorkshire.

Îmi plac personajele lui pentru că sunt vii.

Ele au orgolii și visuri, obsesii și tristeți și, fie că au cunoscut succesul sau ratarea, se zbat să

ARCHIE RICE: - „Când te afli pe scenă dai impresia că-i iubești la nebunie pe toți. Dar nu-i adevărat: e tehnică! Poți să zâmbești, să pari ființa cea mai prietenoasă, cea mai caldă din lume, dar să rămâi tot atât de rece, de sleit și de stând în mâini ca și ceilalți. Vezi fața asta? Poate să arate plină de jovialitate, poate să cânte, să spună anecdotele cele mai proaste și mai nesărate din lume și să nu însemne nimic! Absolut nimic. Și știți de ce? Ochii mei ... sunt morți. Eu sunt mort. Dar n-are nici o importanță că eu nu simt nimic. Pentru că nici ei nu sunt nimic. Absolut nimic. Suntem la fel de morți și unii și ceilalți, numai că ne prefacem cu toții. Al dracului de bine!“

supraviețuiesc. Cântă, se ceartă, dansează, se bat, se iubesc, se îmbată, plâng, râd, se joacă și, când nu mai suportă, țipă.

Iar câteodată, mor.

Îmi place Osborne pentru că iubește teatrul și pe cei care-l fac, actorii. El însuși actor lănceput, îi înțelege și, fie că sunt buni sau răi, frumoși sau urâți, talentați sau nu, acoperiți de glorie sau ratați, cabotini sau nu, actorii din piesele lui sunt, până la urmă, oameni.

Cabotinelul este o piesă lungă și stufoasă, construită din multe, multe povești care se mpletesc - împlinindu-se, contrazicându-se sau comentându-se una pe cealaltă cu mult umor. Câteva vorbesc despre locuri, oameni și întâmplări pe care noi nu le cunoaștem și pentru care nu avem un corespondent, iar altele și-au pierdut actualitatea. Am renunțat la ele.

FRANK RICE: „Cine suntem noi? Ce suntem noi? Nu suntem nimic, nu avem nimic, suntem tineri, și când o să vină sfârșitul mai mult ca sigur că tot nimic o să fim. Singurul lucru care se va întâmpla între timp e că vom îmbătrâni!“

Dar, indiferent de anul sau limba sau spațiul geografic în care este citită, din această piesă

JEAN RICE: „Nu ne avem decât pe noi înșine și trebuie să ne ajutăm unii pe ceilalți ... Pentru că suntem singuri ... Nu-i nici un Dumnezeu cu noi ...“

rămân mereu actuale trei povești: a familiei de actori, a teatrului și a războiului. Care sunt la fel peste tot și oricând. Și care sunt străbătute de aceeași idee: CREDINȚA. Sau lipsa ei.

BILLY RICE: - „Actorii din ziua de azi nu mai au credință. Noi credeam în teatru, aveam stilul nostru, cântecele noastre... eram niște oameni normali, ba chiar mai mult, vorbeam omenește, cântam omenește. Cunoșteam regula, rânduiala și o respectam. Chiar dacă-i făceam pe oameni să râdă de legi, nu-i îndemnam niciodată să le încalce... Un actor adevărat n-avea nevoie decât de o bucată de pânză și ținea sala în mână o seară întreagă.“

Dedic acest spectacol celor care cred.

ALICE BARB

BILLY RICE - „Actorii sunt și ei oameni. Numai că, uneori, ei seamănă cu dumneavoastră mai mult decât semănați dumneavoastră cu dumneavoastră înșivă.“

